

0111 განათლების მეცნიერება EDUCATION SCIENCE

კარში დარტყმები და თავდამსხმელთა მოქმედება შეტევაში

თამაზ ჯაში

საქართველოს სპორტის უნივერსიტეტი

E-mail: tamaz.jashi@sportuni.ge

რეზიუმე

დღევანდელ ფეხბურთში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება თავდამსხმელების მოქმედებას შეტევაში და კარში ზუსტ დარტყმას, რომელიც წარმოადგენს შეტევის და კომბინაციის დაგვირგვინებას. ასევე, უნდა გვესმოდეს, რომ კარში დარტყმების რაოდენობას ყოველთვის არ აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა საბოლოო შედეგის მისაღწევად. ცნობილია, რომ გუნდის შედეგიანობისა და გამარჯვების მიღწევისათვის პირველ რიგში, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს თამაშის ეფექტიანობას.

საკვანძო სიტყვები: ფეხბურთი, შეტევა, თავდამსხმელი, სისწრაფე, სიზუსტე, მეკარე, დარტყმა, ბურთი.

შესავალი

ფეხბურთში კარში დარტყმები და თავდამსხმელთა მოქმედება შეტევაში გადამწყვეტ როლს ასრულებს მატჩის შედეგზე. წარმატებული შეტევითი თამაში მოითხოვს როგორც ინდივიდუალურ ოსტატობას, ისე კოლექტიურ ტაქტიკურ გააზრებას. თავდამსხმელები არა მხოლოდ გოლის გატანაზე არიან პასუხისმგებელი, არამედ მათზეა დამოკიდებული შეტევის სწორი წარმართვა, სივრცეების გამოყენება და გადამწყვეტ მომენტში სწორი გადაწყვეტილების მიღება. კარში დარტყმა კი არის იმ მრავალსაფეხურიანი პროცესის ბოლო ეტაპი, რომელიც მიზნად ისახავს ბურთის გატანას მოწინააღმდეგის კარში. სწორედ ამ ელემენტების გაანალიზება და ურთიერთდაკავშირება გვაძლევს საშუალებას უკეთ გავიგოთ თანამედროვე ფეხბურთში შეტევითი მოქმედებების არსი და მათი ეფექტიანობის მთავარი ფაქტორები.

ძირითადი ნაწილი

ფეხბურთის თამაშის არსი მინდორზე წარმოქმნილ სათამაშო ეპიზოდებში სწორი გადაწყვეტილების მიღებაა. თამაშისას საჭიროა, ფეხბურთელმა ერთნაირად თანაბრად გადაჭრას და შეაფასოს სათამაშო სიტუაცია და ასევე სწრაფად და უნარიანად გადაადგილდეს მინდორზე.

გუნდის მოქმედებათა ორგანიზაცია გულისხმობს ცალკეულ მოთამაშეთა შორის ფუნქციების გადანაწილებას. ფეხბურთელების ფუნქციების მიხედვით გადანაწილების (სათამაშო სპეციალიზაცია) საფუძველს მათი მომზადების უნივერსალურობა წარმოადგენს. რასაკვირველია, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ყველას ყველაფრის შესრულება ერთნაირად კარგად შეუძლია, მაგრამ ერთი რამ ცხადია, თითოეული ფეხბურთელი ვალდებულია ფლობდეს ტექნიკური ფეხბურთის ფართო არსენალს და შეეძლოს შეტევაში და დაცვაში გააზრებული მოქმედებები.

ამის მიხედვით გუნდში გამოკვეთილია შემდეგი ძირითადი ფუნქციები:

- მეკარის;
- მცველების;
- შუა ხაზის მოთამაშეების;
- თავდამსხმელების.

განვიხილოთ კარში დარტყმები და თავდამსხმელების მოქმედებები შეტევაში:

ვარჯიშის დროს, განსაკუთრებულად კი თამაშში, საჭიროა ბურთის დარტყმის ტექნიკური უნარის გამოყენება სწორად შერჩეულ, ადეკვატურ შესრულებაში. ყოველთვის არსებობს ოპტიმალური შესაძლებლობა, რომლისგანაც გამომდინარეობს მოთამაშისა და გუნდის შედეგიანობა. ეს დამოკიდებულია არა მხოლოდ ტექნიკურ დონეზე, არამედ იმ პირობებზეც, რომლებიც კარნახობენ ბურთთან მოქმედების სიჩქარეს, რეაქციის სისწრაფეს, მეტოქის საწინააღმდეგო მოქმედებებისგან ბურთის დაცვის უზრუნველყოფას, პარტნიორებთან ურთიერთქმედების საშუალებას და ა.შ.

არ უნდა დავივიწყოთ, რომ გადაცემისა და კარში დარტყმის შედეგიანობაზე დიდ გავლენას ახდენს აგრეთვე ტექნიკის მრავალწლიანი პროგრესული სწავლება ყოველი მოთამაშის ინდივიდუალურ შრომასა და მონაცემებზე დაყრდნობით.

როგორც შეტევის ხაზის ნებისმიერი მოთამაშე, თავდამსხმელიც უნდა იყოს სწრაფი, გაბედული და მაღალი გამძლეობის მქონე. თავდამსხმელის აუცილებელი თვისებებია მოქმედებათა ტემპის და რიტმის ცვლის უნარი, მოწინააღმდეგისთვის მოულოდნელად “აფეთქება”, ძალისა და მხტომელობის თვისებების ფლობა, მიწაზე და ჰაერში ორთაბრძოლის ეფექტურად წარმართვისათვის.

ფეხბურთელის მოქმედებათა არსენალში შედის უბურთოდ მანევრირება, ტექნიკური ხერხების მაღალი სისწრაფით შესრულება და სხვ. თავდამსხმელები ვალდებული არიან, გაბედულად და დამოუკიდებლად იმოქმედონ შეტევის დამაგვირგვინებელ ფაზაში, შეძლოს პარტნიორთან ურთიერთობა კომბინაციური თამაშის დროს და საჭიროების შემთხვევაში მოახდინოს ინდივიდუალური იმპროვიზაციის დემონსტრირება.

შეტევის განვითარების ძირითადი პრინციპებია:

1. შეტევის წარმართვა სწრაფ ტემპში;
2. შეტევა ფართო ფრონტით;
3. ადგილების ცვლა და მანევრირება შეტევისას.

თავდამსხმელის მოვალეობაა შეტევის მწვავედ გაგრძელების შესაძლებლობების მუდმივი ძიება და მისი შედეგიანად დასრულება. თავდამსხმელი ბევრს მოძრაობს, იხსნება გადაცემის მისაღებად და ცდილობს უმოკლესი გზით გადავიდეს დასარტყმელ პოზიციაზე. მას უნდა შეეძლოს:

- შეტევის მთელ ფრონტზე სწრაფად გადაადგილება;
- ხშირ შემთხვევაში რამდენიმე მოწინააღმდეგესთან ორთაბრძოლის ეპიზოდებში გადაცემის და კარში დარტყმის შესრულება;
- გაბედულად თამაში გადაწყვეტ სიტუაციებში;
- არაშაბლონური მოქმედება;
- თავგანწირვა ბურთისთვის ბრძოლაში.

ყველა ეს და სხვა თვისება დამახასიათებელია მაღალი კლასის თავდამსხმელისათვის.

თანამედროვე ფეხბურთისთვის დამახასიათებელია ფეხბურთელების როგორც კოლექტიური მოქმედება, ისე ინდივიდუალური თამაში. ინდივიდუალისტთა მნიშვნელობა განუზომელია, განსაკუთრებით შეტევის დროს. თავდამსხმელთა ტექნიკური თამაშის აუცილებელი პირობაა, რაც შეიძლება სწრაფი შეტევა გრძელი გადაცემის საშუალებით. შეტევა არის მთლიანი პროცესი რომელიც იწყება ბურთის მიღებით და მთავრდება კარში დარტყმით. ნებისმიერი მწვავე სიტუაცია, რომელიც კართან ახლოს წარმოიშვება, თამაშის დროს იწვევს დამაბულობას.

შეტევა შეიძლება წარმართოს ოთხი ძირითადი მეთოდით:

1. გადაცემა;
2. ბურთის ტარება – დრიბლინგი;
3. მოტყუება;
4. კარში დარტყმა.

ფეხბურთში არის ერთი სავალდებულო, აუცილებელი ტექნიკური ილეთი – ესაა კარში დარტყმა. თავდამსხმელისა და საერთოდ ყველა ფეხბურთელის მოვალეობაა, ყოველი გარღვევა დაასრულოს კარში ბურთის დარტყმით.

კარში ზუსტი დარტყმა არის იერიშის დროს მოქმედების ან კომბინაციის შედეგიანი დაგვირგვინება. კარში დარტყმების რაოდენობა მოწმობს თავდამსხმელების აქტიურობას, გუნდის ტექნიკურ და ტაქტიკურ უპირატესობას.

- კარში დარტყმის ეფექტიანობა (სიზუსტე) დამოკიდებულია მრავალ ფაქტორზე:
- ბურთის დარტყმის ხერხზე (ფეხით, ტანით, თავით);
- შესრულების ადგილზე (კარის მიმართ კუთხისგან);
- მანძილზე;
- მოწინააღმდეგის მოქმედებაზე (მეურვეობის სახეობა).

კარში დარტყმა უნდა იყოს ზუსტი, სწრაფი, ძლიერი, არაპროგნოზირებადი, მოულოდნელი. კარში დარტყმა საჭიროა დაიხვეწოს მუდმივად. საწვრთნელ ვარჯიშებზე სავალდებულოა ყოველდღიურად მოუფიქრებელი, მიზანდასახული სხვადასხვა სახის დარტყმების დაუფლება.

დარტყი სწრაფად, ზუსტად, ძლიერად! აი, ის მაქსიმუმი, რაც საჭიროა ბურთის კარში გასატანად. თავდამსხმელები ხშირად აცილებენ ბურთს კარს მარტივ სიტუაციებში, რაც გამოწვეულია იმით, რომ ფეხბურთელის სურვილით – დარტყას. ასევე, ბურთს კარში ურტყამენ ზუსტად, მაგრამ სუსტად. ასეთ დარტყმულ ბურთს მეკარეები ადვილად ეუფლებიან. საჭიროა, სიზუსტე და დარტყმის ძალა შერწყმული იყოს ერთმანეთთან. ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვნად იზრდება კარში ბურთის გატანის შესაძლებლობა.

დარტყმის დროს რაც უფრო მეტია ფეხბურთელს/ბურთსა და კარს შორის მანძილი, მით უფრო ძლიერად უნდა იქნას შესრულებული დარტყმა. ახლო მანძილიდან კი საჭიროა უფრო მეტი სიზუსტე და არა დარტყმის დროს აქცენტის ძალაზე გადატანა. დარტყმის წინ არ არის საჭირო ფეხის დიდი ამპლიტუდით მოქნევა, მოძრაობა უნდა იყოს გამიზნული. ცდება ის ფეხბურთელი, რომელიც ფეხს ძლიერად იქნევს და წინასწარ არ იყურება დარტყმის მიმართულებით. კარში დარტყმის მიმართულება უნდა განისაზღვროს იქიდან, თუ რა პოზიციაზეა მეკარე. მისი პოზიციის კონტროლი შეიძლება პერიფერიული მხედველობის დახმარებით, რადგან ძირითადი მხედველობის სფერო თავდამსხმელისათვის ბურთია.

უკანასკნელი წლების განმავლობაში თავდამსხმელის თამაშმა დიდი ევოლუცია განიცადა. იგი გაცილებით მრავალფეროვანი, რთული და საინტერესო გახდა. თავდამსხმელები თამაშობენ ყველა იმ მნიშვნელოვან და საპასუხისმგებლო პოზიციაზე, საიდანაც უშუალოდ უნდა გაიტანონ ბურთი მოწინააღმდეგის კარში. თავდამსხმელები შეტევის დაწყების მიზნით, უკან იხევენ, საკუთარ კართან ახლოს და იქიდან იწყებენ შეტევას. ასევე, მანევრირებენ ფლანგებზე იმისთვის, რომ წარმატებით მოუგონ ორთაბრძოლა მოწინააღმდეგეს. თავდამსხმელი თავისი ფიზიკური მონაცემებით არ უნდა ჩამორჩებოდეს მცველს და უნდა გააჩნდეს ექსტრემალურ სიტუაციაში სწრაფი ორიენტაციის უნარი. თავდამსხმელს უნდა ახასიათებდეს აგრესიულობა და შემტევი სტილი, ბრძოლისუნარიანობა და უნარი, თავისი ფსიქიკა მომართოს უშუალოდ შეტევისკენ. საჯარიმო მოედანში შესული თავდამსხმელის გადაწყვეტილება, უპირველესად, უნდა იყოს კარში ბურთის დარტყმა, მეორე კი გადაცემა. თუ ფეხბურთელი პირიქით აკეთებს ამას, იგი არასოდეს იქნება აქტიური, შემტევი (აგრესიული) თავდამსხმელი კარის აღებისთვის ბრძოლაში. ამასთანავე, იგი არ უნდა იყოს დაბრმავებული თავისი პარტნიორების მიმართ, ანუ, მხოლოდ თვითონ კი არ უნდა ცდილობდეს, ბურთის კარში დარტყმას, არამედ უნდა ეცადოს, სხვასაც შეუქმნას ასეთი შესაძლებლობა.

ფეხბურთელი, რომელიც ხშირად დარბის ბურთით, მალე იღლება. თამაში ამ შემთხვევაში ნაკლებ ეფექტიანია. ბურთის ტარება, მოტყუება, ყველაზე სასარგებლოა მეტოქის დაცვის ზონაში. მიუხედავად იმისა, თუ როგორ ასრულებს დანარჩენ ტექნიკურ ილეთს, თავდამსხმელის მთავარ ღირსებად მაინც ბურთის/გოლის გატანა ითვლება.

დასკვნა

საბოლოოდ, კარში დარტყმები და თავდამსხმელთა მოქმედება შეტევაში წარმოადგენს ფეხბურთის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ასპექტს, რომელიც პირდაპირ განსაზღვრავს გუნდის შედეგიანობას. ხოლო სხვადასხვა ელემენტების ჰარმონიული შერწყმით ხდება გუნდის შეტევითი პოტენციალის რეალიზება, რაც ფეხბურთის თამაშში გამარჯვების უმთავრესი საფუძველია.

Shots om goal and attackers' actions in attack

Tamaz Jashi

Abstract

In modern football, great importance is placed on the flexibility of forwards in attack and their ability to execute precise shots on goal, which serve as the culmination of offensive plays and combinations. However, it is also essential to understand that the number of shots on goal does not always play a decisive role in achieving the final result. It is well known that a team's success and ability to achieve victory primarily depend on the effectiveness of its game-play.

Keywords: football, attack, striker, speed, accuracy, goalkeeper, shot, ball.